

דז'

(Dej; הונגרית דש, Des). עיר בטרנסילוניה שברומניה. ב-1940-1944 היתה בשלטון הונגריה. דז' היא עיר המחוז של נפת סולנוק-דובוקה (Szolnok-Dovoka). במיפקד 1941 נמנו בעיר 16,353 נפש, מהם 3,719 יהודים. רובם המכריע של היהודים השתייך לקהילה החרדית, ורבים מבני הקהילה היו חסידים. בשנים 1862-1944 היו לקהילה מוסדות דת וציבור מבוססים רבים, בהנהגה הכוללת של שושלת הרבנים לבית פאנת. המנהיג הרוחני האחרון של הקהילה היה הרב יעקב אלימלך פאנת. ראש הקהילה החילוני, פרנץ אורדנטליך, היה גם ראש היודנרט, שהוקם אחרי הקמת הגטו ב-3 במאי 1944. הגטו היה ביער סמוך, ובו חיו רוב 7,800 היהודים תחת כיפת השמיים, ובכללם גם אותם שהובאו מקהילות כפריות בנפה. הגטו היה מוקף גדר תיל, שמרה עליו המשטרה המקומית ויחידת ז'נדרמריה שהובאה מזילה (Zilah). המשפחות האמידות בקהילה עברו טיפול אכזרי במיוחד אצל הז'נדרמים, שחיפשו אחר ממון היהודים. בין 28 במאי ל-8 ביוני גורשו היהודים לאושוויץ בשלושה משלוחים. מיד לאחר המלחמה, היו בדז', שחזרה לידי רומניה, 1,020 יהודים (1947). היו אלה ניצולים מקומיים ויהודים שעברו לעיר מהכפרים השכנים וחלקים אחרים של רומניה.